

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

ТРАГОВИ У ВОДИ

Министри одбране више не пишу књиге. Ево, прође мандат Краповићу, па онда Радојевићу. После тога ресорни министар беше Борис Тадић, а ево ту је и Зоран Станковић.

И нико од њих да се сети, па да остави у наслеђе своје виђење одбране ове државе. Да ли им је мандат сувише кратак, или нису имали времена за писање? Или нису имали тим, или су сматрали да од тога нема вајде. Али били су тешки на плајвазу, ако не рачунамо усмене мемоаре. Оно кад су давали изјаве или држали слово на прес конференцијама. Има ту доброг штофа за литературу, но испада да модерни министри нису баш ради да остављају писане трагове својих важних думања.

У доба одмах после Тита, није било тако. Министри одбране, или савезни секретари, радо су објављивали дебеле књижурина. Неке од њих биле су убеници на војним школама, пре тога већ проглашене савршеним стратешким огледима. Нема везе што ће каснији догађаји учинити такве мисаоне напоре трагично смешним.

Писци тих важних књига заузимали су највише положаје. Њихова прва, а самим тим и велика дела штампана су у астрономским тиражима. Хонорари исто такви, разуме се.

Окружени сервилном апологетиком и свечарским аплаузима, аутори нису обраћали много пажње на своје творбе. Они су сели, потрудили се, метнули прст на чело, сетили се шта је важно за стратегију мира, и пустили своје мисли међу састав ЈНА, гладан нових сазнања. Само понекад би се удостојили да промовишу своје бесмртно дело, и те су свечаности биле озбиљније од процедуре доделе Нобелове награде.

Каква дивна времена! И Љубичић беше творца, ама посебно плодан био је адмирал Бранко Мамула, испод чије руке су штанцована многа дела којих се више нико и не сећа. Чак ни њихови писци!

Какви сад писци? Зар то није био адмирал? Ма, јесте, он је редовно потписивао своју велику литературу, али у оквиру важних задужења није могао баш све да стигне. Тако је формиран тим од талентованих официра, који су имали све услове да министрове мисли преточе у књиге. Методолошки, то и није било тешко, јер је адмирал имао сјајне идеје. Само их је ваљало исписати. Креативни тим је тачно слутио шта савезни мисли о најважнијим питањима. И наравно да је одмах знао и одговоре.

Можда тај писац није стигао да упозна све ауторе својих дела, али им се одужио великодушном поделом чиновова. Иначе, није нечасно писати другима књиге, много је горе да неко пише твоје. Знам многе од тих људи, неки су далеко догурали, чак саставили и своја дела кад адмирал више није био активан у стваралаштву.

На те списе, пуне безвезног идеолошког оптимизма и досадних општих места, давно је пала прашина. Показало се да писци нису погодили ама баш ништа.

Адмирал није сачувао државу, чак је погрешно територију на којој су му правили вилу.

Тешко је, дакле, бити пророк, чак и у својој авлији. Много је удобније писати мемоаре кад све прође, кад се пламенови погасе. Тада се боље зна шта је требало учинити, а шта избећи. После битке сви су паметни, па и генерали који то нису били пре ње. О обичним борцима не треба трошити речи.

Обичног борца, да не рекнемо боркињу, оженио је у своје време Фрањо Туђман. Замислите, та је особа са Францеком провела читав живот! Упознала га је као партизана, а умро јој је на рукама као отац свих Хрвата. Један од отаца. Иначе је Туђман, пре беатификације био овде познат по две ствари: као историчар који је до апсурда потценио број жртова у Јасеновцу. И као председник "Партизана", некада војног тима.

Испада да је, по тој домаћинској литератури, Фрањо био обичан човек, који је волео обичне ствари. Ништа посебно. Али, из тих породичних мемоара излази да је он био рођени победник. Жене се иначе удају за победнике, за кога би другог?

Нека своја сећања писао је и чувени филмски јунак, шармантни Мартин Шпегел. А сада се са својим литерарним серијалом јавио и бивши начелник Главног стожера Хрватске, Давор Домазет, звани Лошо.

И он је себе сврстао међу победнике, иако је таква врста литературе пуна вратоломне митоманије и суманутих пророчанстава из "трећег ока".

Пре неколико година свој ратни дневник објавио је генерал Конрад Колшек. Он је морао да чува Југославију и да одбрани Словенију. Две тешке улоге у једној личности, савршена драма и тема за тегобни шизофрени роман. Нису га волели ни овде ни тамо, ко зна како је тај човек уопште изашао на крај са својим сећањима и са својим осећањима.

Своја тмурна сећања на време распада написао је и Вељко Кадиевић старији. Писао је богме и члан колективне и крње врховне команде, Бора Јовић.

Не зна се која је литература гора: да ли пророчанска или мемоарска. И за то би могао да постоји добар одговор! Сви они који су писали мемоаре (осим Фрање и његовог породичног биографа), морали су пре тога да имају у рукама дела Бранка Мамуле.

Свака утопија у делима адмирала окончана је као катастрофа у списима његове посвађане деце.

За своје ратне мемоаре Черчил је добио Нобелову награду за књижевност. Овде у књигама још има превише олова и отрова, а мало расуђивања. Све су то трагови у води. И зато је питање зашто сведоци модерног времена не пишу књиге, углавном реторичко.

О чему уопште људи да пишу? О ономе шта ће бити, или о мукама које су нас снашле! Али, пре тога би неко већ једном морао да каже свима, па и њима: *шта нам се то дешава ових дана?*

Аутор је коментатор листа "Политика"

За своје ратне мемоаре Черчил је добио Нобелову награду за књижевност. Овде у књигама још има превише олова и отрова, а мало асуђивања. Све су то трагови у води. И зато је питање зашто сведоци модерног времена не пишу књиге, углавном реторичко.